

KESKUSTELUALOITTEITA DISCUSSION PAPERS

Suomen Pankin Rahapolitiikan osasto
Bank of Finland Monetary Policy Department

Harri Lautjärvi

TALLETUSPANKKIRYHMITTYMIEN KANNATTAVUUDEN VERTAILU
VUOSINA 1975 – 1980

Suomen Pankin kirjasto

175547

IVA5a

Kirjasto: alaholvi

SUOMEN PANKKI RAH

Talletuspankkiryhmittymien kannattavuuden vertailu

Suomen Pankin Rahapolitiikan osasto. Keskustelualoitt

02/82

1981

RP 2 / 82

30.11.1981

Harri Lautjärvi

TALLETUSPANKKIRYHMITTYMIEN KANNATTAVUUDEN VERTAILU
VUOSINA 1975 - 1980

30.11.1981

Suomen Pankin
rahasäätöpolitiikan osasto
RP 2/1982

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
1. JOHDANTO	1
2. KANNATTAVUUDEN VERTAILUSSA KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT	2
3. TUOTTO- JA KULURAKENTEEEN VERTAILU	5
4. KANNATTAVUUDEN KEHITYKSEN VERTAILU	7
4.1. Katetuottoprosentti	7
4.2. Käyttökatteen suhde taseen loppusummaan	8
4.3. Kannattavuuden vaihteluiden syiden analysointia	10
4.3.1 Keskuspankkirahoituksen kustannukset	10
4.3.2 Muut syyt	12
5. YHTEENVETO	13
LIITE	15

KUVIOT

		sivu
Kuvio 1.	Keskuspankkirahoituksen kustannukset prosentteina taseen loppusummasta vuosina 1975 - 1980	4
Kuvio 2.	Katetuottoprosentti vuosina 1975 - 1980	7
Kuvio 3.	Käyttökatteen prosenttiosuus taseen loppusummasta vuosina 1975 - 1980	9
Kuvio 4.	Keskuspankkirahoituksen kustannukset prosentteina käyttökatteesta vuosina 1975 - 1980	10

TAULUKOT

Taulukko 1.	Taseiden loppusummat vuoden 1975 rahassa milj. markkoina, vuosittainen %-muutos sekä osuus yhteissummasta	3
Taulukko 2.	Korkokatteen prosenttiosuus erästä "tuotot yhteensä" vuosina 1975 - 1980	5
Taulukko 3.	Katetuottoprosentti vuosina 1975 - 1980	15
Taulukko 4.	Käyttökatteen prosenttiosuus taseen loppusummasta vuosina 1975 - 1980	15
Taulukko 5.	Keskuspankkirahoituksen kustannukset prosentteina käyttökatteesta vuosina 1975 - 1980	15

1 Johdanto

Suomen talletuspankit jaetaan tavallisesti neljään ryhmään: liikepankit, osuuspankit, säästöpankit sekä Postipankki. Keskuspankkirahoituksen käyttöön on oikeus liikepankeilla pienintä lukuunottamatta. Postipankki toimii Suomen Pankin päiväluottomarkkinoilla pääasiassa tallettajana. Osuuspankit ja säästöpankit voivat käyttää keskuspankkirahoitusta hyväkseen niiden keskusrahallaitosten, OKO:n ja SKOP:n välityksellä. Siten niiden voidaan katsoa myös olevan keskuspankkirahoituksen piirissä. OKO:n ja SKOP:n toiminta eroaa kuitenkin varsinaisten liikepankkien toiminnasta rakenteellisesti. Niiden tarkoituksena on toimia osuus- ja säästöpankkien keskusrahallaitoksina ja niillä ei ole esimerkiksi laajaa sivukonttoriverkostoa kuten varsinaisilla liikepankeilla.¹⁾ Kaikissa Tilastokeskuksen julkaisemissa tilastoissa ne kuitenkin sisältyvät liikepankkien ryhmään.

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus verrata eri talletuspankkiryhmittymien kannattavuutta ja sen kehitystä vuosina 1975 - 1980. Osuuspankkien ryhmään lasketaan mukaan OKO ja säästöpankkien ryhmään vastaavasti SKOP. Siten liikepankkien ryhmään jäävät vain varsinaiset liikepankit. Tutkimus tehdään Tilastokeskuksen julkaiseman viralliseen tilastoon sisältyvän Pankit-tilaston perusteella vuosilta 1975 - 1978. Vuosien 1979 ja 1980 tiedot perustuvat Tilastokeskuksen tilastotiedotukseen Pankit vuonna 1979 ja 1980.

Kyseisten tilastojen tietojen ryhmittely on muutettu tämän tarkastelun ryhmittelyn mukaiseksi OKO:n ja SKOP:n vuosikertomusten avulla. Myös Postipankin tiedot on saatu vuosikertomuksista.

2 Kannattavuuden vertailussa käytettävät menetelmät

Koska tarkastelussa käytettävä aineisto koostuu pankkien julkisista tilinpäätöstiedoista, sisältyvät niihin pankkien suorittamat tilinpäätösjärjestelyt halutun tuloksen näyttämiseksi. Pankit pystyvät säätelemään vuositulostaan poistojen ja varausten avulla, ja siten tilinpäätöstiedoista ei ehkä saa oikeaa kuvaa tilikauden tuloksesta. Tässä esityksessä tehtävää vertailua vaikeuttaa lisäksi se, että tutkittavat pankkiryhmät koostuvat eri yhtiömuotoa olevista rahalaitoksista. Liikepankit ovat osakeyhtiömuotoisia, osuuspankit osuuskuntamuotoisia ja säästöpankit lähinnä säätiömuotoisia. Postipankki on lisäksi erityisasemassa valtion rahalaitoksena. Yhtiömuodosta riippuen pankeilla voi olla erilaisia intressejä näyttää voittoa.

Tästä syystä tilikauden nettotulos ei välttämättä anna oikeaa kuvaa pankin todellisesta kannattavuudesta. Tosin pankkilainsäädäntö asettaa pankeille vakavaraisuusvaatimuksia, jotka edellyttävät voiton syntymistä.

Eri pankkiryhmien erilaisen tuottorakenteen sekä edellä esitettyjen syiden vuoksi kannattavuuden vertailussa käytetään hyväksi käyttökatetta¹⁾, jota verrataan tuloslaskelman erään tuotot yhteensä ja taseen loppusummaan. Tällöin erilaiset poistojärjestelyt ja varaukset eivät pääse heikentämään kannattavuusvertailun luotettavuutta.

Koska käytettävä ryhmittely poikkeaa tilastojen mukaisesta virallisesta ryhmittelystä, ei absoluuttiselle kannattavuuden kehitykselle ole syytä panna liiemmin painoa, vaan tässä keskitytään pankkiryhmittymien suhteellisen kannattavuuden vertailuun. Jotta tutkittavien pankkiryhmittymien keskinäinen suuruus ja siinä tapahtuneet vaihtelut tulisivat kuitenkin ilmi, esitetään seuraavassa pankkiryhmittymien taseiden loppusummat ja niiden vuosittaiset muutokset. Taseen loppu-

1

Käyttökate on pankin saamien tuottojen ja sen maksamien korko- ja muiden kulujen erotus, eli rahamäärä, joka pankille jää poistoihin, varauksiin, veroihin ja nettovoittoon.

-summa on yleisesti käytetty pankin liiketoiminnan laajuuden kuvaaja. Jotta rahan arvon muutosten vaikutus saadaan eliminoiduksi, luvut on deflatoitu kuluttajahintaindeksin avulla ja ovat vuoden 1975 rahassa seuraavat:

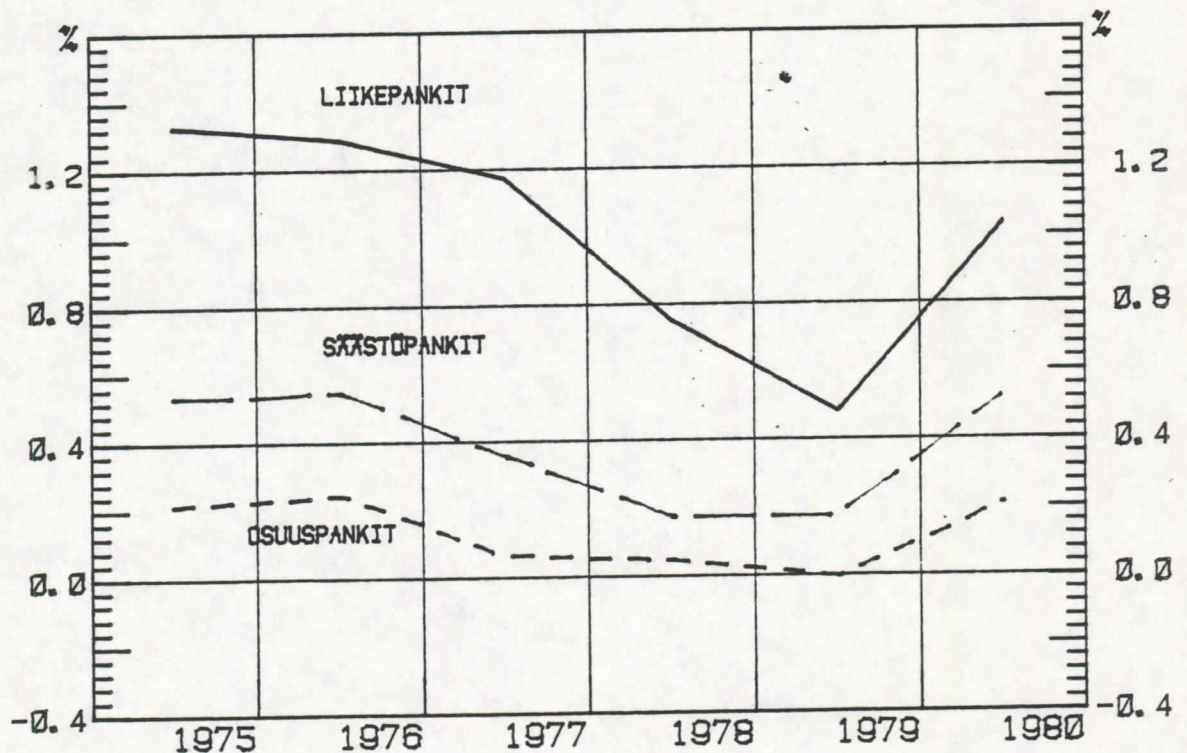
	75	76	77	78	79	80
liikepankit	27.284	25.040	25.807	26.026	29.216	32.118
%-muutos	2.28	-8.22	3.06	0.85	12.26	9.93
osuus %	43.7	40.9	41.5	40.0	40.6	41.5
osuuspankit	13.188	13.575	13.626	14.227	15.612	16.960
%-muutos	2.01	2.93	0.38	4.42	9.73	8.64
osuus %	21.1	22.2	21.9	21.9	21.7	21.9
säästöpankit	14.604	14.419	14.703	15.804	18.129	19.251
%-muutos	-0.77	-1.26	1.97	7.49	14.71	6.19
osuus %	23.4	23.6	23.7	24.3	25.2	24.9
Postipankki	7.423	8.191	8.022	9.044	9.058	9.093
%-muutos	-9.71	10.35	-2.07	12.74	0.16	0.39
osuus %	11.9	13.4	12.9	13.9	12.6	11.7
Yhteensä	62.499	61.225	62.158	65.101	72.015	77.422
%-muutos	-0.07	-2.04	1.52	4.73	10.62	7.51
osuus %	100	100	100	100	100	100

Taulukko 1. Taseiden loppusummat vuoden 1975 rahassa milj. markkoina, vuosittainen %-muutos sekä osuus yhteisummasta.

Liikepankkien osuus yhteisummasta oli vuonna 1980 41.5 % ja se on pienentynyt vuodesta 1975 noin 2 %-yksikköä. Säästöpankkien osuus on jonkin verran suurempi kuin osuuspankkien ja näiden välinen ero on kasvanut vuodesta 1975 vuoteen 1980. Postipankin osuudessa on ollut varsin suuria vuosittaisia vaihteluita, mutta vuoden 1980 osuus oli suurinpiirtein sama kuin vuonna 1975. Liikepankkien taseen loppusumma on kasvanut vuodesta 1975 vuoteen 1980 17.7 %, osuuspankkien 28.6 %, säästöpankkien 31.8 % ja Postipankin 22.5 %. On myös huomionarvoista, että taseiden loppusummat eivät ole aina kasvaneet reaalisesti edellisvuodesta. Liikepankkien vuoden 1976 taseen loppusumma on pienempi kuin vuonna 1975, jonka

ylitti vasta vuoden 1979 taseen loppusumma. Myös säästöpankkien vuoden 1976 luku oli edellisvuotta pienempi, kun taas osuuspankkien taseen loppusumma on jatkuvasti vuosittain kasvanut. Postipankin taseen loppusummasta on huomionarvoista, että se on kasvanut vain joka toinen vuosi ja väli vuosina jopa pienentynyt. Poikkeuksen muodostavat vuodet 1979 ja 1980, jolloin taseen loppusumma on pysynyt melkein muuttumattomana. Kaikkien pankkiryhmittymien yhteenlaskettu taseiden loppusumma kasvoi eniten vuonna 1979, 10.6 %. Vuonna 1976 yhteissumma laski 2.0 %.

Tässä tarkastelussa pyritään myös selvittämään, mitä yhteyttä rahamarkkinoiden kireydellä tai keveydellä on eri pankkiryhmittymien kannattavuuden kehitykseen. Rahamarkkinoiden katsotaan olevan kireät silloin, kun liikepankkien keskuspankkirahoituksen kustannukset ovat suuret. Kuva 1 osoittaa eri pankkiryhmittymien keskuspankkirahoituksen kustannusten suhdetta taseen loppusummaan.

Kuva 1. Keskuspankkirahoituksen kustannukset prosentteina taseen loppusummasta vuosina 1975 - 1980.

Kuvasta voidaan todeta, että jakson kolmena ensimmäisenä sekä viimeisenä vuonna rahamarkkinat olivat suhteellisen kireät, kun taas vuodet 1978 ja 1979 olivat keveän rahan vuosia.

3 Tuotto- ja kulurakenteen vertailu

Eri pankkiryhmittymien tuotto- ja kulurakenteissa on varsin selviä eroja. Osuus- ja säästöpankkien toiminta on perinteisesti keskittynyt otto- ja antolainaukseen, jolloin tuottojen pääosan muodostaa korkokate, kun taas liikepankit ovat edellä mainittujen ohella harjoittaneet enemmän muuta pankkitoimintaa, ja siten muiden tuottojen osuus kaikista tuotoista on ollut oleellisesti suurempi kuin muilla pankkiryhmittymillä. Postipankin korkokatteen osuus tuotoista on osuus- ja säästöpankkejakin suurempi, mikä johtuu valtion maksuliikenteestä. Rahalaitosryhmien tuottorakenteen erot tulevat ilmi seuraavasta taulukosta, johon on laskettu korkokatteen osuus erästä "tuotot yhteensä":

	75	76	77	78	79	80
liikepankit	56.2	53.6	53.1	56.3	55.3	55.2
osuuspankit	61.6	66.8	67.0	67.3	69.1	70.0
säästöpankit	66.6	65.6	66.5	67.7	67.4	65.9
Postipankki	80.5	81.6	76.0	72.9	73.5	72.9

Taulukko 2. Korkokatteen prosenttiosuus erästä "tuotot yhteensä" vuosina 1975 - 1980.

Liikepankkien korkokatteen osuus tuotoista on noin 55 % ja vuodesta 1974 vuoteen 1980 osuus on hieman laskenut. Osuuspankkien korkokatteen osuus on tasaisesti kasvanut ja oli vuonna 1980 noin 70 %. Vuoden 1975 luku 61.64 % ei ole vertailukelpoinen muiden vuosien kanssa, sillä tällöin

tapahtui Oy Kiinteistöväälitys OKV:n fuusio OKO:oon, ja tämä väärästi erii muut tuotot ja muut kulut. Sillä on vaikutusta myös myöhemmin esitettävissä tunnusluvuissa. Säästöpankkien korkokatteen osuus on pysynyt varsin tasaisena koko tarkasteltavan jakson ajan ja on ollut 66 %:n tuntumassa. Postipankin tuottorakenteessa on tapahtunut tarkastelujakson aikana suurin muutos. Vuonna 1975 korkokatteen osuus oli yli 80 %, mutta on vuoteen 1980 mennessä pienentynyt 73 %:iin. Tästä huolimatta sen korkokatteen osuus tuotoista on vielä pankki-ryhmittymistä suurin.

Osuus- ja säästöpankkien sekä Postipankin liikepankkeja suurempaan korkokatteeseen vaikuttaa osaltaan näiden leveämpi korkomarginaali. Liikepankkien ja Postipankin antolainauksen keskikorko on ollut koko tarkastelujakson ajan samaa luokkaa, noin 0.75 %-yksikköä osuus- ja säästöpankkeja alhaisempi. Ottolainauksen keskikorko oli liikepankeilla vuoden 1975 lopussa n. 0.6 % alhaisempi kuin osuus- ja säästöpankeilla, mutta ero on supistunut siten, että se oli n. 0.3 %-yksikköä vuoden 1980 lopussa. Postipankin ottolainauksen keskikorko oli tarkastelujakson alussa yli 1.1 %-yksikköä liikepankkeja alhaisempi, mutta ero on kaventunut vuoden -80 loppuun mennessä 0.9 %-yksikköön. Vuoden 1980 lopussa liikepankkien korkomarginaali oli 4.20, osuuspankkien 4.64, säästöpankkien 4.54 ja Postipankin 5.10.

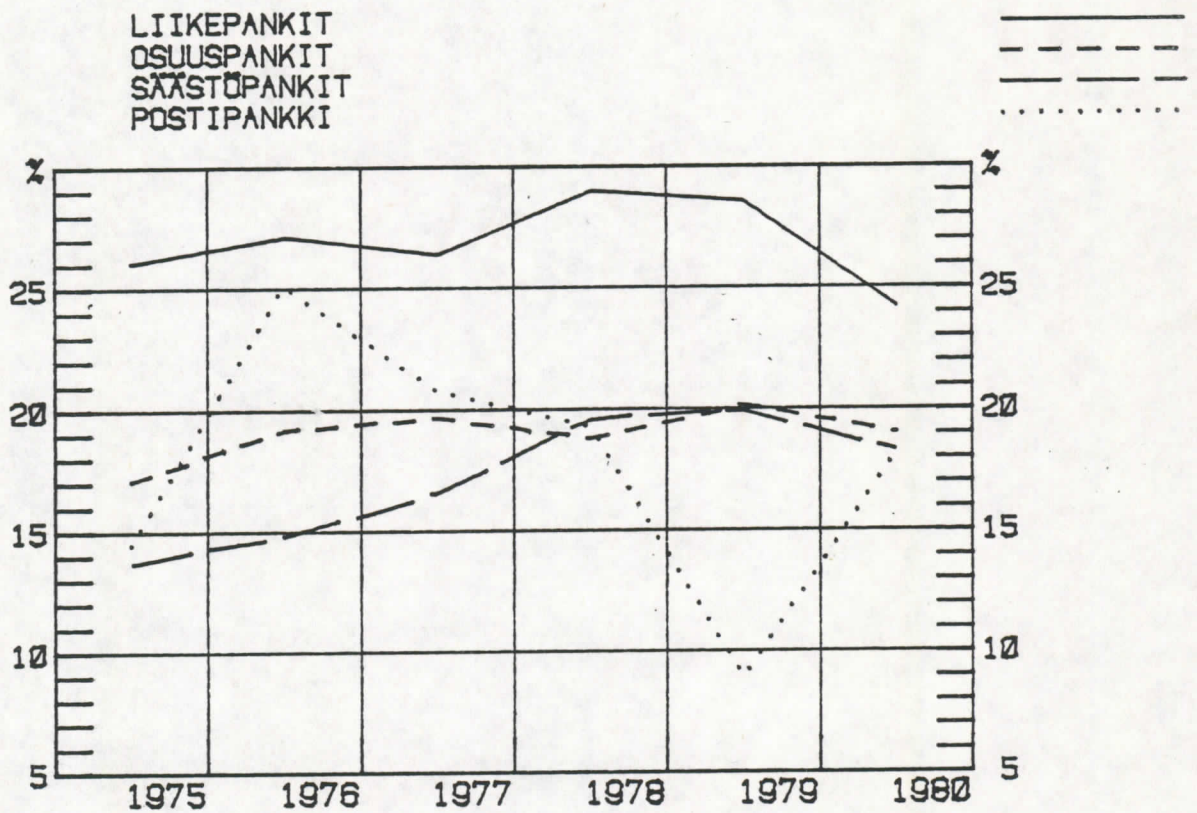
Muiden kulujen kuin korkokulujen rakenteessa oli tarkasteluajanjakson alussa sikäli eroavuutta, että liikepankeilla palkkakulujen osuus muista kuluista oli jonkin verran suurempi kuin osuus- ja säästöpankeilla, mutta erot ovat tasoittuneet lähinnä liikepankkien palkkojen osuuden pienentymisen takia. Postipankin palkkakulut eivät ole vertailukelpoisia muiden pankki-ryhmittymien kanssa, sillä niihin ei sisälly postitoimipaikkojen henkilökunnan palkkoja, vaan nämä kuuluvat erään "korvaukset postilaitokselle".

4 Kannattavuuden kehityksen vertailu

4.1. Katetuottoprosentti

Eri talletuspankkiryhmittymien kannattavuuden kehitystä tarkastellaan ensin katetuottoprosentin avulla. Katetuottoprosentti ilmoittaa käyttökateen prosenttiosuuden tuloslaskelman erästä "tuotot yhteensä". Käyttökate taas on pankin saamien tuottojen ja sen maksamien korko- ja muiden kulujen erotus, eli rahamäärä, joka pankille jää poistoihin, varauksiin, veroihin ja nettovoittoon. Erää "tuotot yhteensä" voidaan pitää eräänlaisena pankin liikevaihtona.

Katetuottoprosentti oli eri talletuspankkiryhmittymillä vuosina 1975 - 1980 seuraava:

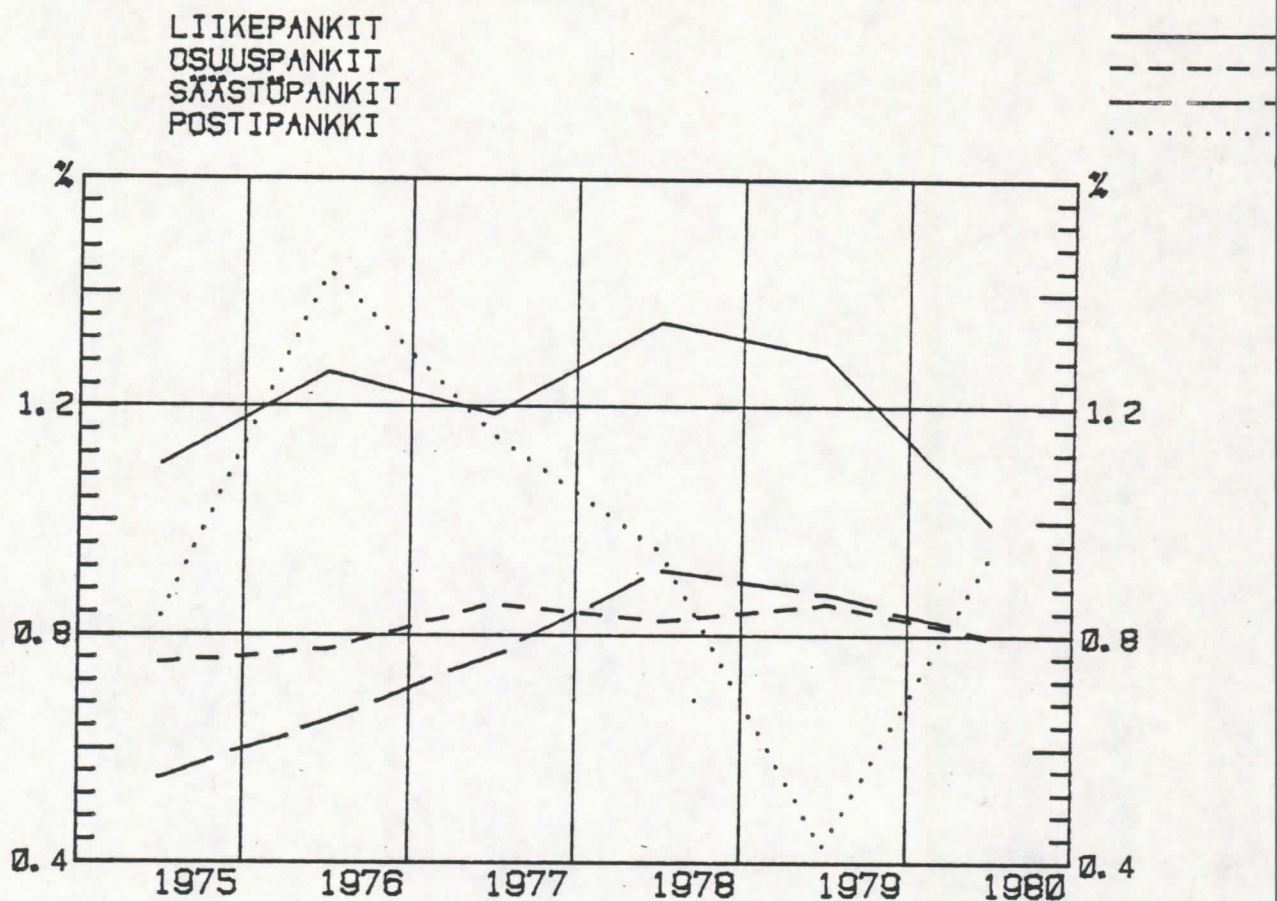

Kuva 2. Katetuottoprosentti vuosina 1975 - 1980. (Luvut liitteessä)

)
Liikepankkien katetuottoprosentti on koko tarkastelujakson ajan ollut muita pankkiryhmittymiä korkeampi, mutta ero on vuodesta 1975 vuoteen 1980 supistunut. Vuonna 1980 kate-
tuottoprosentti oli liikepankeilla vajaa 2 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 1975. Muilla pankkiryhmittymillä kate-
tuottoprosentti on kasvanut, osuuspankkien lähes 2 prosentti-
yksikköä, säästöpankkien yli 4,5 prosenttiyksikköä ja Postipankin lähes 4 prosenttiyksikköä. Liikepankkien katetuotto-
prosentti on vaihdellut vuosittain osuus- ja säästöpankkeja enemmän. Osuuspankkien kannattavuus on tämän mukaan pysynyt varsin tasaisena, kun taas säästöpankeilla kehitys on ollut nouseva. Vuosina 1978 - 1980 osuus- ja säästöpankkien kate-
tuottoprosentit olivat suunnilleen samaa luokkaa. Postipankin katetuottoprosentin vaihtelut ovat huomattavasti muita suuremmat, sillä vuonna 1976 se oli lähes liike-
pankkien tasolla, mutta vuonna 1979 vain alle puolet osuus- ja säästöpankkien katetuottoprosenttien tasosta.

4.2. Käyttökatteen suhde taseen loppusummaan

Toisena kannattavuuden mittarina käytetään tunnuslukua "käyttökate/taseen loppusumma x 100", ja tämä osoittaa tilikauden käyttökatteen kehityksen suhteessa pankin liiketoiminnan laajuuteen. Käyttökatteen osuus taseen loppusummasta oli eri talletuspankkiryhmittymillä vuosina 1975 - 1980 seuraava:

Kuva 3.. Käyttökateen prosenttiosuus taseen loppusummasta vuosina 1975 - 1980. (Luvut liitteessä)

Tämä tunnusluku noudattelee katetuottoprosentin kehityslinjoja, mikä johtuu taseen loppusumman varsin tasaisesta kehityksestä. Liikepankkien kehityksen kuvaaja ei juurikaan poikkea edellisestä. Sen sijaan liikepankkien ja Postipankin kannattavuuden keskinäisessä suhteessa on sikäli eroavuutta, että vuonna 1976 Postipankin kannattavuus ylitti liikepankkien kannattavuuden. Postipankin muu kehitys on tämän tunnusluvun valossa samanlainen kuin katetuottoprosentinkin kuvaamana. Osuuspankeilla kannattavuus on ollut vieläkin tasaisempaa tunnusluvun "käyttökate/ taseen loppusumma" mukaan kuin mitä katetuottoprosentti osoittaa. Sen sijaan säästöpankkien kehitys on kummankin tunnusluvun mukaan samanlainen. Tosin säästöpankkien kannattavuus nousi vuonna 1978 tunnusluvun "käyttökate/taseen loppusumma" mukaan

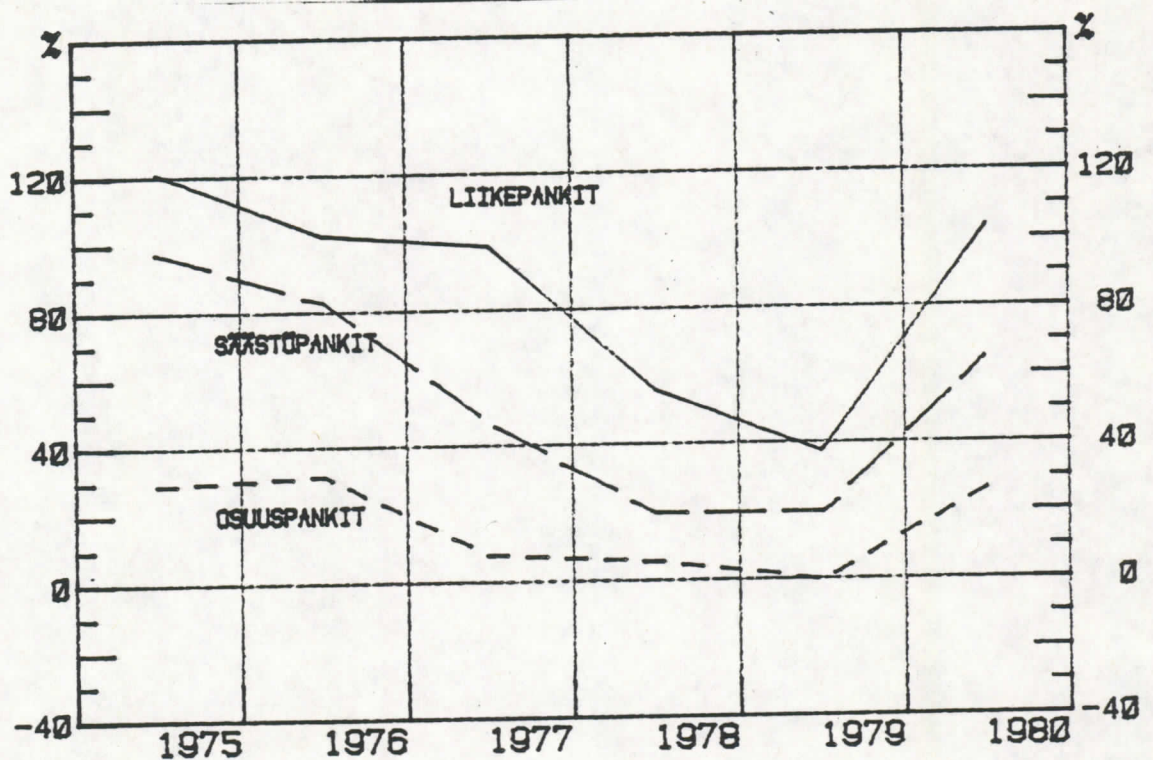
selvästi osuuspankkien kannattavuutta paremmaksi, kun ero katetuottoprosentin kuvaamana oli vähäinen. Vuonna 1980 eri pankkiryhmittymien väliset kannattavuuserot olivat pienemmät verrattaessa käyttökatetta taseen loppusummaan kuin erään "tuotot yhteensä".

4.3 Kannattavuuden vaihteluiden syiden analysointia

4.3.1 Keskuspankkirahoituksen kustannukset

Jos verrataan pankkiryhmittymien kannattavuuden kehityksen kuvaajia sivulla 4 esitettyyn rahamarkkinoiden kireyden kuvaajaan, voidaan havaita, että nämä seurailevat toisiaan varsin selvästi niin liike-, osuus- kuin säästöpankeillakin. Sen sijaan Postipankin päivätalletusten korkotuottojen vaihtelussa ja Postipankin kannattavuuden kehityksessä ei ole havaittavissa yhtäläisyyksiä.

Missä määrin keskuspankkirahoituksen kustannukset vaikuttavat eri pankkiryhmittymien tuloksen määräytymiseen, ilmenee seuraavasta kuviosta, jossa keskuspankkirahoituksen kustannuksia verrataan käyttökatteeseen:

Kuva 4. Keskuspankkirahoituksen kustannukset prosentteina käyttökatteesta vuosina 1975 - 1980. (Luvut liitteessä)

Kuvio 4 osoittaa, miten monta prosenttia suurempi käyttökate olisi, jos ei pankeilla olisi kustannuksia keskuspankki-rahoituksesta. Kuvio noudattelee varsin selvästi rahamarkkinoiden kireyden kuvaajan linjoja. Ainoana suurempana erona on säästöpankkien käyrän erilainen asema muihin pankki-ryhmittymiin nähden. Rahamarkkinoiden kireyden kuvaajassa säästö- ja osuuspankit ovat selvästi liikepankkien alapuolella, mutta verrattaessa keskuspankkirahoituksen kustannuksia käyttökatteeseen, ovat säästöpankit lähempänä liikepankkeja kuin osuuspankkeja. Keskuspankkirahoituksen kustannuksilla on siten ollut suurempi vaikutus liike- ja säästöpankkien tilikauden tulokseen kuin osuuspankkien. Tämä voidaan todeta myös vertaamalla kuvaa 4 kannattavuuden indikaattoreihin sivuilla 7 ja 9. Säästöpankkien kannattavuus oli tarkastelujakson alkupuolella, jolloin rahamarkkinat olivat kireät, selvästi osuuspankkien kannattavuutta alhaisempi. Mutta vuodesta 1977 lähtien, jolloin rahamarkkinat kevenivät, ei kannattavuudessa esiintynyt suuriakaan eroja. Tosin osuus- ja säästöpankkien kannattavuus ei olennaisesti eronnut myöskään vuonna 1980, jolloin rahamarkkinat jälleen kiristyivät ja liikepankkien kannattavuus laski merkittävästi.

Liikepankkien osuus- ja säästöpankkeja suuremmat kannattavuuden vaihtelut ovat ilmeisesti osaksi seurausta suuremmista keskuspankkirahoituksen kustannuksista. Toisaalta voidaan ajatella, että koska liikepankkien kannattavuuden taso on muita korkeampi, niillä on varaa käyttää enemmän keskuspankkirahoitusta, vaikka se lisääkin kustannuksia ja heikentää kannattavuutta. Vastaavasti osuus- ja säästöpankit eivät pysty sanottavasti enempää kasvattamaan keskuspankkirahoitusta, koska siitä aiheutuvat kustannukset laskisivat kannattavuuden liian alhaiselle tasolle.

4.3.2 Muut syyt

Vaikka eri pankkiryhmittymien kannattavuuden kehitys, Postipankkia lukuunottamatta, on seurailnut rahamarkkinoiden kireyden vaihteluita, on tämä tuskin ainoa kannattavuuden vaihteluiden aiheuttaja, vaan näihin on muitakin syitä. Eniten kannattavuuden kehitys poikkesi rahamarkkinoiden kireyden kehityksestä vuonna 1976, jolloin kannattavuus nousi kaikilla pankkiryhmittymillä edellisvuodesta, vaikka rahamarkkinoiden kireys pysyi ennallaan. Tähän oli syynä muiden tuottojen voimakas kasvu lähinnä tariffien korotuksesta johtuen, ja toisaalta muiden kulujen kuin korkokulujen kasvu oli vähäistä. Postipankin muita pankkeja suurempi kannattavuuden parantuminen oli edellisten syiden lisäksi seurausta korkokatteen voimakkaasta kasvusta.

Postipankin kannattavuus kääntyi muista pankkiryhmittymistä poiketen vuoden 1976 jälkeen laskuun, joka jatkui aina vuoteen 1979 asti, jolloin kannattavuuden taso oli alimmillaan. Vuosina 1977 ja 1978 kannattavuuden heikkeneminen aiheutui korkokatteen pienestä kasvusta samalla kun pankin toimintakulut kasvoivat normaalisti. Tällöin kuitenkin muiden tuottojen kasvu oli normaalia. Sen sijaan vuonna 1979 muut tuotot eivät juurikaan lisääntyneet edellisvuodesta, ja korkokatteenkin lisäys oli vähäistä. Postipankin kokonaistuotot kasvoivat vain vajaa 5 %, ja tämä pudotti kannattavuutta edelleen. Vuonna 1980 kannattavuus palautui vuoden 1978 tasolle lähinnä korkokatteen ja muiden tuottojen kasvun elpymisen ansiosta.

Sen sijaan vuonna 1980 muiden pankkiryhmittymien kuin Postipankin kannattavuus heikentyi edellisvuodesta. Liikepankkien kannattavuudessa oli todella huomattava lasku, kun taas osuus- ja säästöpankeilla heikkeneminen oli suhteellisen vähäistä.

Kannattavuuden huononemiseen vaikutti osaltaan rahamarkkinoiden kireys, sillä tällöin liikepankkien keskuspankkirahoituksen kustannukset olivat yli 2,5 kertaiset edellisvuoteen verrattuna. Korkokatteen lisäys jäi siten edellisvuosia pienemmäksi. Koska myös muiden tuottojen kasvu oli suhteellisen pientä samalla kun pankin toimintakulut lisääntyivät huomattavasti, muodostui vuoden 1980 tulos liikepankeilla merkittävästi edellisvuotista heikommaksi.

5 Yhteenveto

Käytettyjen kannattavuuden tunnuslukujen mukaan eri pankkiryhmittymien kannattavuus on vaihdellut vuosina 1975 - 1980 seuraavasti:

- Liikepankkien kannattavuuden kehitys oli vuodesta 1975 vuoteen 1978 nouseva, jonka jälkeen se kääntyi laskuun. Vuonna 1980 heikentyminen oli huomattava. Liikepankkien kannattavuus reagoi muita pankkiryhmittymiä herkemmin rahamarkkinoiden kireyden vaihteluihin.
- Osuuspankkien kannattavuus on ollut tarkastelujakson aikana varsin tasainen. Vuoden 1980 kannattavuuden taso on hieman korkeampi kuin vuonna 1975.
- Säästöpankkien kannattavuus oli vuodesta 1975 vuoteen 1978 nouseva, mutta vuonna 1980 kannattavuus oli edellisvuotista hieman heikompi. Säästöpankkien kannattavuus nousi tarkastelujakson aikana pankkiryhmistä eniten.
- Postipankin kannattavuus on vaihdellut tarkastelujakson aikana muita enemmän. Kannattavuus nousi vuodesta 1975 vuoteen 1976 oleellisesti, mutta se kääntyi tämän jälkeen laskuun aina vuoteen 1979 asti, jolloin kannattavuuden taso oli huomattavan alhainen. Vuoden 1980 tulos oli jo parempi.

Liikepankkien kannattavuuden taso on tämän tutkimuksen mukaan selvästi muita korkeampi. Osuuspankkien kannattavuus oli vuoteen 1978 säästöpankkeja parempi, mutta tämän jälkeen ne ovat olleet suunnilleen samalla tasolla. Postipankin kannattavuuden keskimäärä oli tarkastelujaksolla samaa luokkaa kuin osuus- ja säästöpankeilla.

Liite

	75	76	77	78	79	80
liikepankit	26.0	27.1	26.3	29.0	28.5	24.1
osuuspankit	17.0	19.1	19.7	18.7	20.1	19.0
säästöpankit	13.5	14.9	16.5	19.5	19.8	18.3
Postipankki	14.4	25.1	19.2	19.2	8.9	18.2

Taulukko 3. Katetuottoprosentti vuosina 1975 - 1980

	75	76	77	78	79	80
liikepankit	1.10	1.26	1.19	1.35	1.29	1.00
osuuspankit	0.75	0.77	0.86	0.82	0.85	0.79
säästöpankit	0.55	0.65	0.77	0.91	0.87	0.80
Postipankki	0.83	1.48	1.15	0.95	0.43	0.94

Taulukko 4. Käyttökäteen prosenttiosuus taseen loppusummasta vuosina 1975 - 1980.

	75	76	77	78	79	80
liikepankit	120.7	102.1	98.6	55.5	37.2	103.3
osuuspankit	29.3	31.4	7.7	5.6	-0.2	26.4
säästöpankit	97.5	83.2	46.2	18.9	19.1	65.1

Taulukko 5. Keskuspankkirahoituksen kustannukset prosentteina käyttökatteesta vuosina 1975 - 1980.